

A ROMÁNIAI FÖLD LEHETŐSÉGEI

Írta: ILIE CRISTEA (Aiud)

A román államnak a Dnyeszter, a Fekete tenger, a Duna és a Tisza között fekvő területe, ahogyan azt a békeszerződés megalkotta, nagyon mozgalmas életű földdarab. Századok folyamán állandóan a legélénkebb vetélkedések tárgya volt Elsősorban azért, mert nagy világutak keresztesződnek itt: nemcsak Kelet és Nyugat, hanem Észak és Dél között is hidat alkot; másrészt: természeti gazdagsága is jelentékeny.

Az Ó-korban Dárius, a nagy perzsa uralkodó a Duna lapályán akart kegyelemdőfést adni a nyugtalankodó szkitháknak. A római telepések az erdélyi aranybányák körül tömörültek, a terület többi része már kevésbé érdekelte őket. (Kapitalizmusuk csak civilizált vidékekre igyekezett, s ott hódított, ahol kínálkozott valami a győzteseknek; igazolja ezt, hogy a barbár Germánia ellen, amelynek akkoriban nem volt nagy a természeti gazdagsága, nem lépett fel kellő erővel.) Még később a Kárpátok hegyszorosain keresztül megindult az ázsiai néptörzsek áradata, amely előzőnlötte Európát. Az újabb korban Lengyelország törekedett dél felé a román földön keresztül, a cári Oroszország ugyancsak erre irányította hadseregeit, amikor Konstantinápolyt és a Dardanellákat akarta meghódítani és a pravoszláv Balkánt pártfogása alá keríteni. A XIX. században a nyugati világkapitalizmus is megjelent a Dunadeitánál, míg a mi időnkben az imperiálistá, Németország törekedett a nagy hódító terv, a híres Berlin-Bagdad vonal megteremtésére s ez a vonal is román területen vezetett volna keresztül.

Földrajzi fekvése okozta, hogy a román államterület állandó háborúk színhelye s a hatalmasabb szomszédok itt mindenkor szupremáciára törek. Természetesen hol egyik, hol másik ragadott ki magának egy darabot e területből. Igaza van a román krónikásnak, amikor fájdalommal írja: „a mi országunk a rémségek útján fekszik.” (In calea răutătorilor.)

A két fejedelemség, Muntenia és Moldova, a mai román állam alapjai, az előbbiek ellenére még a legnehezebb időkben is meg tudták őrizni közigazgatási és kulturális önkormányzatukat. Elismerték a török szultán fennhatóságát, megfizették neki a kirótt adót, de ezzel szemben saját embereikkel, önmaguk kormányozták magukat. Feltűnő tehát, hogy a román nép négy-öt különböző államban és különböző rendszerek alatt élve, meg tudta őrizni etnikai egységét. Nyelve is egyik legegységesebb nyelv. A szokások és a hiedelmek, a hit mindenütt ugyanaz.

A 45. szélességi fok körüli — egyenlő távolságra az egyenlítőtől és az északi sarktól, — és nyugatra a Fekete-Balti-tenger közti földszorosától a román földterület három különböző éghajlat találkozó pontján fekszik: a keleteurópai szárazföldi éghajlat az egyik, hatása Besszarábiára, Bukovinára, Moldovára és Munteniára terjed; a másik a mérsékelt szárazföldi, amely Erdélyben uralkodik; a harmadik a közép-tengeri éghajlat Dobrudzsában és a Bánság déli részén. Ebből következik,

hogy Romániában minden ismert európai növény megtalálható. A növényzet nagy különbözősége egyik legnagyobb gazdagsága és egyik legnagyobb előnye az országnak. A Közép-Kárpátok csúcsain az alpesi zóna otthonos, utána tüstént erdős és lankás szakasz következik, míg a Duna lapályán a gyapot is megerem.

A román föld történetének egész folyamán politikai és gazdasági tekintetben egyetlen pillanat sem volt, amikor ne ismerte volna e három éghajlat-hatását. Nyugattal, kelettel, délrel összeköttetése soha meg nem szakadt. Amikor a két fejedelemség állami közigazgatásában és egyházi életében még a szláv nyelv uralkodott — akkor is erdélyi magyar és szász iparosokat hívtak be oda, hogy városokat alapítsanak. A reformáció hulláma sem tört meg a Kárpátokon; jelentős szerepe volt abban, hogy a két fejedelemségben a nemzeti nyelvet vezették be az állami közigazgatásba és az, egyházi életbe.

A román föld felülete a lehető legváltozatosabb. Szakadékos, magas hegyek tavakkal és kristályosan csillogó vizesésekkel, fennsíkok, enyhe domblejtkök erdőkkel és rétekkkel borítva, majd széles mezőségek és mély völgyek — mindmegannyi csodálatos látvány, amellyel alig tud betelni a szem.

fis a szépség mellett ott a gazdagság is. Románia közel háromszázezer négyzetkilométer területéből csupán 13% a terméketlen föld. A többi úgy mezőgazdasági, mint ipari szempontból hasznosítható. Sőt valószínű, hogy a modern technika segítségével még, ez a 13% terméketlen terület is eltűnik. A Régi-Királyság talajának csodás termékenysége kiegészül az erdélyi és bánáti altalaj rendkívüli gazdagságával. Románia könnyen mezőgazdasági-ipari, azaz olyan állammá válhat, amelyben az ipari termelés túlsúlyra emelkedhet. Annál is inkább, mert a Duna-torkolaton és a 450 kilométer széles tengerpart tüdön keresztül szabadon lélegzik, vagyis a legolcsóbb közlekedési utakkal rendelkezik.

A világháború s közvetlenül a nemzeti Egyesülés után minden román azt hitte, hogy hamarosan megvalósul a költő álma az „arany jövendő”-ről. És valóban, hektáronként most Románia földjén középarányosan mindössze 6-8 q. szemesgabona terem, az ország mégis 19 millió főnyi lakosságot tud eltartani és emellett igen jelentős buza és kukorica-kivitele is van. (A háború előtt a kis Románia buzakivitele évenként egymillió tonna volt.) Az észszerű és gépesített mezőgazdaság a termést — a trágyázást alig igénylő fekete talajon — hektáronként könnyen 25-30 q.-ra emelheti, mint Nyugateurópában. Következésképp feltételezhető, hogy ilyen körülmények közt az évente gabonával beültetett 13 millió hektár termőföld negyven milliós lakosságot is el tudna tartani s a kivitel is megfelelően emelkedhetne. Hogy egy ilyen gazdag lehetőségekkel rendelkező országban annyira ritka a népesség (négyzetkilométerenként 62 lélek), az csak a mezőgazdaság elmaradottságával és a társadalmi technika elégtelen fejlődésével magyarázható.

Ugyanez a helyzet az ipar terén is. Igaz, hogy nincsenek elegendő számban elsőrendű minőségű vasat és szenet szolgáltató bányáink és így nincs meg a feltétele egy hatalmas fémipar megteremtésének; de mégis van annyi ilyen bányánk, hogy vasiparunk a mainál sokkal jobban állhatna és fejlődhetne. Románia még más nemesebb fémanyagokkal is rendelkezik, többek közt a repülőiparban olyannyira fontos alumíniummal. Vannak óriási sótelepei, sőt vasat, jódot stb.-t tartalmazó gazdag ásványvíz-forrásai. Az erdők nemcsak nagyságukkal, kiterjedésükkel, hanem a bennük található fánemek változatossága révén is szinte mérhetetlen természeti kincset jelentenek. Végül ott vannak a bőséges

természeti erőforrások (lignit, petróleum, földgáz, vizesések) — ezen a téren Románia egyedül áll Európában. (Szovjetország csak ázsiai részein gazdagabb, mint a román föld.) Megvan tehát minden feltétel a fém- és vegyipar, erdészet, petróleum, élelmezési- és textiliparágak kifejlődéséhez.

Tulzás nélkül állíthatjuk, hogy a romániai föld lehetőségei gazdaságilag korlátlanok. Különösen akkor, ha meggondoljuk, hogy a legtöbb irányban nem is végezték el az ország rendszeres feltárását, és így ásványgazdaságunk minden bizonnyal nagyobb, mint hisszük.

Bizonyos, hogy az a 17 esztendő, mely az Egyesülés óta eltelt, aránylag kevés volt arra, hogy itt minden életlehetőséget gyakorlati téren hasznosíthassunk. Egy éjszaka alatt nem változhat meg egy nép gondolkozásmódja és egy esztendő alatt nem lehet mérnököket és munkásokat, s ezek nagy keretét megteremteni. Azonban, megvalósult-e a joggal várt haladás? Nem arról a túlzott derűlátással megálmódott haladásról beszélünk, amelyről még ma is sok szó esik: a gazdasági ön-ellátásáról, hanem valami sokkal szerényebből. Van-e itt legalább valami kezdete a haladásnak?

A mezőgazdaságban nem nőtt meg a munka termelőereje. Ellenkezőleg. Az agrárreform révén keletkezett parasztságok — melyek a nagyobb egyéni birtokokból születtek — nem rendelkeznek azokkal a föltétlenül szükséges pénzügyi eszközökkel, amelyek lehetővé tennék a mezőgazdaság modern művelési alapon történő megszervezését. Minden kétség nélkül: ezen a téren a helyzetünk anakronisztikus. Amíg az ipar folytonosan tökéletesíti felszerelését, addig a kis parasztságok a legprimitívebb munkaeszközök mellett maradtak. Míg az ipar a munkamegosztás elvét követi, s a munkamegosztás alapján egyre szerveződik: a paraszt ma is mindent maga végez. Munkálja a mezőt, állatot tenyészt, szekeret javít, méheket gondoz, vagyis egyesegyedül végzi a gazdaság mindenféle munkáját. Míg a gyár csak pl. cipőt és nem egyuttal kalapot is készít, a paraszt a maga kis földdarabkáján mindenre igyekszik: buza, kukorica, burgonya, bab, kender, árpa, lucerna, stb. mind ott kell neki. Míg az iparvállalat helyzete függő és más vállalatokkal dolgozik együtt, addig a kis parasztbirtok teljes önállóságra törekszik.

Mindenki tudhatja, mi ennek a következménye. Az iparban emelkedik a gép hasznosíthatósága és megnő a specializált munkások irányításának lehetősége. A termelés költségei ezzel szemben esnek. A parasztmunka viszont egyhelyben topog. Ime, a város és falu közötti gazdasági szakadék alapja, amely szakadékot a tőkésrendszer napról-napra még mélyebbre ássa! Ime, a középkorban élő falu ezért idegen a mi civilizációnk számára.

Lehetetlen dolog, hogy e mind békétlenebb két világ sok ideig állhasson meg egymás mellett. A mezőgazdaságnak alkalmazkodnia kell: *iparaggá* kell válnia. De hogyan? Láttuk, hogy a kisgazdaságot halálra ítélte az idő. Marad tehát két módozat, amelyen belül a modernizálás megkísérelhető: az *egyéni* nagybirtok és a *kollektív* nagybirtok.

Ma már minden tőkés államban, de különösen Amerikában észrevehető az utóbbi időben a mezőgazdasági birtoktestek gyors központosításának folyamata, egyvonalban az ipari központosítással. Romániában a Mihalache-féle törvény is középbirtokos-osztály megteremtését célozta az agrárreform során kiosztott földek eladási tilalmának megszüntetésével. Azonban: meg lehet-e oldani így a kérdést?

Ugy az egyéni nagybirtoknak, mint a középbirtok-rendszernek elkerülhetetlen következménye volna — ezek egy kéziben való központosí-

tása esetén, — a mezőgazdasági dolgozó réteg megnövekedése. Tehát ugyanaz a társadalmi ellentét a falun, mint a városon, ugyanaz az osztályharc. És természetesen a jövőben e mezőgazdasági dolgozói nem fogyasztanak többet, mint a mai kisparasztok, minek következtében az ipari tehetetlenség állandósulna. Egyik nagy oka Románia általja, kihasználatlanságának, hogy a parasztság nagy tömege (az egész népesség 80%-a) nem fogyasztó. A belső piac így nem fejlődhetik. Hogy a tőkés gazdaság nem képes kivergődni az általános válságból, annak mindenütt, minden államban a parasztság fogyasztás-képtelensége az oka.

Egyetlen megoldásként jelenik meg tehát a kollektív gazdaság. Győzelme csak idő kérdése.

Románia vezető osztálya egy politikai, és nem gazdasági szempontú agrárreformot hajtott végre. Az orosz példa megismétlődésétől tartva, el akarta kerülni a forradalmat és sok ideig örülhetett is bölcs előrelátásának. De alig tíz év múlva már konverziót kellett engedélyeznie a földosztásban részesült, de eladósodott és kötelezettségeinek eleget tenni nem tudó földészeknek. Az állam minden évben kukoricát küld Maramures és a Mócvidék inségeseinek, a Vörös Kereszt pedig az őszszel Bessarabia részére gyűjtött élelmi adományokat. Mindez azért, mert a román mezőgazdaság nem tudott felszabadulni az időjárási feltételek zsarnoksága alól.

A természeti gazdagság még nem jelenti a kielégítő, jó helyzetet. A cári Oroszország is gazdag föld volt, mégse tudott soha az éhségtől megszabadulni, míg értékes ásványai bent maradtak a föld méhében. Dél-amerikai államai is gazdag földűek, de romladoznak e gazdaság közepett, mert az angol és amerikai tőkés megkaparintották.

A románok lassan eszmélnek ezekre a dolgokra. Mitsem hallhatunk ma gyakrabban, mint ezt a megállapítást: „Gazdag ország vagyunk, de nagy nélkülözések közt élünk.”

Bizonyos, hogy a helyzet nagyon fonák így. Nem is tűnik el, csak a társadalom és a munka másirányú megszervezése által.

ROMÁNIA GAZDASÁGI HELYZETE

Irta: ANDREI ERBULESCU (Bucuresti)

A román gazdaságot mélyen befolyásolta és befolyásolja most is a világgazdaság fejlődése, de a román kapitalizmus válságának néhány sajátos vonása mégis abból a módból származik, ahogy a háború végén működési területét vagyis belső piacát kialakította. A román gazdaság három olyan vidék területi összeolvadásából keletkezett, melyek azelőtt teljesen különböző társadalmi és gazdasági zónákhoz tartoztak szervesen (az Ókirályság, Erdély és Bessarabia). Ennek a heterogén együttesnek: egybeforrasztásához olyan hatalmas gazdasági tartalékokra volt szükség, ami felett a román polgárság nem rendelkezett. Így az erdélyi és bánáti ipart, amely a magyar piac szükségleteire

jesen át kellett szervezni Nagyrománia szükségleteinek megfelelően; az Ókirályság nyugati piacok befolyása alatt kialakult mezőgazdasága nem maradhatott rentábilis a külterjes gazdálkodásról a belterjes gazdálkodásra való áttérés nélkül; Bessarabiának, amely addig Odessa vidékéhez alkalmazkodott, szintén teljesen át kellett építeni gazdasági életét ahhoz, hogy az új körülményekbe beilleszkedhessen. Az Egyesülés alkal-